

A PÁPAI KELETI INTÉZET A KERESZTÉNY KELET SZOLGÁLATÁBAN

A „Földrengés a jezsuitáknál a Pápai Keleti Intézetben” c. nemrég megjelent cikk az intézmény baráti körében – nyilván az igaz barátokra gondolunk – ellentétes érzelmeket váltott ki. Mindenekelőtt dicséretreméltó az ortográfiai gondosság a nem olasz személy- és vezetéknevek átíratában. Elismerés illeti a felhozott értesülések pontosságáért is. Ugyanakkor nem lehet méltányolni sem a címválasztást, s még kevésbé a híreket szolgáltató személy ítéletalkotását.

A címben egyáltalán nem helyénvaló a „földrengés” képe, olyan valóságé, amely csak pusztítást és halált idéz föl. Ha már képekkel akarunk élni, sokkal alkalmasabb a „zivataré”, mondjuk egy olyan zivataré, amelyik hirtelen és heves szellőkésekkel jár, amely a kidőlés veszélyének jobban kitett fákat is kicsavarja helyükről. De mindenki tudja, hogy a zivatar megtisztít, felfrissít, megújít, és maga után átadja a helyet a derült időnek.

Ami a cikket rejtélyes módon lezáró két idézet illeti, a különböző baljós kifejezések, mint „összeomlás”, „gyilkos játék”, „üres küzdőtér, győztesek és legyőzöttek nélkül”, mind tisztelettel visszaküldendő a feladónak. Még akkor is, ha nem minden előadás nyeri el a hallgatóság egyöntetű tetszését, ahogy ez megesik minden felsőoktatási intézményben, elvitathatatlan, hogy azok túlnyomó többsége kielégíti a hallgatók várakozását.

Aki „számos tantárgy bizonytalanságáról” beszél, „amelyeket innen-onnan összeszedett docensekre bíznak, akiket ideiglenesen más egyetemekről helyeznek át, és akik arra kényszerülnek, hogy néhány hét alatt tartsák meg azt, amihez egy egész szemeszterre lenne szükség”, bizonyosságot tesz arról, hogy nem ismeri a Keleti Intézet sajátos küldetésének komplexitását, ami különösen is érvényes a Keleti Egyházak Tudományainak karára. Ez a fakultás, amely 1917-től 1971-ig, vagyis a Keleti Kánonjogi Kar felállításáig egyet jelentett magával az intézettel, három szekcióra tagolódik: patrisztikus-teológiai, liturgikus és történelmire. A maga részéről azután a kurzusok összeállítása során minden kar a különböző keleti hagyományok széles skáláját tárja föl: bizánci-szláv, káld, malabár, malankár, maronita, kopt, etióp, örmény, grúz, a teljesség igénye nélkül.

Hogy ezeknek a gazdag hagyományoknak (katolikus, ortodox és prekalcedóni) ez a sokfélesége megkapja a maga helyét, immár sok évvel ezelőtt, a nagyobb területeket érintő, 24 órában tartott rendes tantárgyak mellett a 12 órában tömörített kurzusokat vezettek be, amelyek két évente válaszható tárgyként kisebb témaköröket tárgyalnak. Ez az oktatási rend valóságos kihívás, mind a dékán számára, aki a program összeállításáért felel, mind a titkár számára, akinek a kurzusokat be kell illesztenie a tanév rendjében. Ha e tárgyak mindegyikére egy teljes évet szánnánk, tíz év sem lenne elegendő, hogy valaki megszerezze a licenciátust. A Pápai Keleti Intézet azonban, hasonlóan minden más felsőfokú intézethez, nem kíván átadni minden tudást; feladata abban áll, hogy közvetítse a hallgatónak azt a munkamódszert, amellyel folytatni tudja az utat a saját lábán. Kijelenthetjük, nem félve attól, hogy megcáfolnak: sem Rómában, sem másutt, egyetlen teológiai kar sem ismer ilyen sokrétű és összetett tantárgy-összeállítást. Mármost, mivel a szám szerint kisebb területek szakértőit nem találni meg sem az állandó tanári karon belül, sem Rómában, evidens, hogy

ott kell őket keresni, ahol vannak, felajánlva számukra az intenzív kurzusokat, amelyek megtartása összeegyeztethető otthoni tevékenységükkel.

Végül, a Pápai Keleti Intézet arra hivatott, hogy napról napra betöltse a XV. Benedek pápa 1917. október 15-én kiadott „Orientis Catholici” alapító okiratában bölcsen meghatározott küldetését, pontosan azt, hogy „saját székhelye legyen a Városban a keleti kérdéseket érintő felsőfokú tudományoknak.” Ez az, aminek a tanári kar igyekszik megfelelni, tudatában a személyi feltételek és a rendelkezésre álló eszközök határának, egyesítve a tanítást és a kutatást.

A Keleti Intézet utóbbi években publikált kiadványai megerősítik, hogy a tanárai egyáltalán nem olyanok, akik más egyetemen „nyugdíjas korukig is csak kutatók maradnának” – a vádaskodó szerint terméketlen kutatók –, hanem olyanok, akik kutatnak, találnak és eredményeket hoznak. Gondoljunk csak az olyan publikációkra, mint „Le vie del sapere in ambito siro-mesopotamico dal III al IX secolo” című konferencia (2011. május 12-13) anyaga, amely 2013-ban jelent meg Carla Noce, Massimo Pampaloni SJ és Claudia Tavolieri (www.orientalichristiana.it) gondozásában; vagy a „The Anaphoral Genesis of the Institution Narrative in Light of the Anaphora of Addai and Mari” (2011. október 25-26), amelyet Cesare Giraud SJ gondozásában adtak ki Rómában (www.prexeucharistica.org); illetve a „La Vita di San Nicola di Sion. Traduzione [testo greco a fronte], note e commentario”, Vincenzo Ruggieri gondozásában (Róma 2013; www.lilame.org), továbbá a „La questione armena. Documenti dell’Archivio Segreto Vaticano, ecc.”, Roma 2013-2015 (négy kötet már megjelent, más kettő még előkészületben van), Georges-Henri Ruysen SJ szerkesztésében (www.lilame.org). De említhetnénk a „Patrimoine Arabe Chrétien” sorozatot (28 kötet), „Patrimonio Culturale Arabo-Cristiano” (11 kötet), „Textes et Études sur l’Orient Chrétien” (9 kötet), Samir Khalil Samir SJ gondozásában. És szólhatunk még a „Patrologia Orientalis” értékes sorozatára, amelynek szerkesztője Philippe Luisier SJ (www.brepols.net). És akkor még nem teljes a lista.

A XV. Benedek által fölvezetett programra visszhangként hatottak II. János Pál 1993. december 12-én, az intézmény fennállásának 75. évfordulóján elhangzott szavai. Ragyogó és előrelátó szavak:

„Kedves tanárok! Tanítsátok ezeknek a hallgatóknak a hit és a teológia körkörös és átfogó jellege iránti érzéket. Az alapos kutatás legyen a módszertan iskolája, hogy jobban megértsék a hit egyetemességét, és annak foglatát Krisztus egyetlen személyében, aki valóságos Isten és valóságos ember, az Atyának Fia. A Szentlélek így mindenkit elvezet majd a Szentháromsággal való egységre, kiemelve a számos sajátosságos probléma töredezettségéből, ami a terméketlenné válás kockázatát rejt magában.

Tegyétek ezt úgy, hogy a hallgató az intézetekben eltöltött idő alatt szert tegyen a keresztény Kelet szerzteágazó ismeretére annak teljességében: ha mindez hasznára válik a latinoknak, különösen is hasznára lesz a keletieknek, akik ilyen módon megszerzik azokat az eszközöket, amelyek révén értékelni fogják a különböző egyházak hagyományait, amelyekből kirajzolódik a keresztény Kelet változatos mozaikképe. Ehhez nagyobb mértékben szükséges az interdiszciplináris tevékenység és a tanárok közötti együttműködés: ne tévózzatok, és vállaljátok föl ezt, hogy fáradozásaitok teljes gyümölcse tanítványaitok javát szolgálja.

Tegyétek oly módon, hogy a Liturgia megszólítsa az Atyákat az Atyák segítsenek a Szent Iratok újraolvasásában, a Teológia pedig a „Krisztusban való élet” szemlélődő szintézise legyen, szoros kapcsolatban, sőt, egyetlen tapasztalat egységében a lelkeséggel, aszerint a szerencsés modell szerint, amely közös Kelet és Nyugat számára.”

Arra várva, amit Péter Utóda az alapításnak immár küszöbön álló 100. évfordulóján mond majd, azok, akik aggodalmaskodnak az elmúlt napok történései miatt, ne felejtsek el, hogy a Pápai Keleti Intézet a Jézus Társaságára lett bízva, amely évszázados történelme során oly sok viszontagságot átélt, és amely, túllátva a figyelem középpontjába került jelen zivataron, bizonynyal meg fogja tudni mutatni tanároknak és tanulóknak egyaránt az annyira óhajtott felhőtlen égboltot, a keleti egyházak nagyobb szolgálatára.